

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет філологічний
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи
професор Хмарський В.М.

2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Основи лінгвоперсонології

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)

Спеціальність 035 Філологія

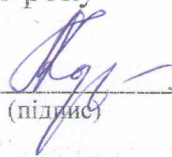
2020

Розробник: Романченко Алла Петрівна, доктор філологічних наук,
доцент, професор кафедри української мови

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від "27" серпня 2020 року

Завідувач кафедри

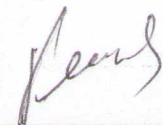

_____ (підпис)

проф. Ковалевська Т. Ю.

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) філологічного факультету:

Протокол № 1 від "1" вересня 2020 року

Голова НМК

_____ (підпис)

проф. Кондратенко Н. В.

ВСТУП

Навчальну програму вибіркової дисципліни “Основи лінгвоперсонології” відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії 035 Філологія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комунікативні аспекти репрезентації мовної особистості в різнотипних дискурсах.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Викладається на другому році навчання (1-й семестр).

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Основні ідеї та завдання лінгвоперсонології .

Змістовий модуль 2. Мовна особистість у лінгвоперсонологійному вимірі: критерії реконструкцій.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи лінгвоперсонології» є висвітлення загального й особливого в мові особистості, її лексиконі і концептосфері; осмислення мовної особистості в різних її виявах; опрацювання власне комунікативного, вербально-тезаурусного та інших рівнів лінгвоперсоналії; усвідомлення технологій і моделей створення мовно особистісних текстів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи лінгвоперсонології» є такі:

- висвітлити виміри реконструкцій мовної особистості;
- ознайомити з типологією мовних особистостей у науці;
- заналізувати теоретичне підґрунтя сучасної лінгвоперсонології;
- систематизувати напрями та аспекти дослідження в межах лінгвоперсонології;
- обґрунтувати критерії, ієрархію й одиниці структурної організації мовної особистості, доповнивши її проміжними ярусами;
- з’ясувати специфіку елітарної мовної особистості;
- схарактеризувати лінгвоіндивідуалізацію мовної особистості вченого-лінгвіста;
- встановити таксономію комунікативних стратегій наукового дискурсу на матеріалі праць мовознавчого спрямування.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-5. Усвідомлення необхідності та дотримання норм наукової етики.

в) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

СК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

СК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності;

ПРН-9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень;

ПРН-10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

2. Зміст навчальної дисципліни Змістовий модуль 1.

Основні ідеї та завдання лінгвоперсонології

Тема 1. Теоретичне підґрунтя лінгвістичної персонологія. Мета і завдання лінгвоперсонології. Поняття мовна особистість і суміжні поняття.

Тема 2. Проблема таксономії мовних особистостей. Типологія мовних особистостей у психолінгвістиці та нейролінгвістичному програмуванні. Лінгвосоціонічна матриця мовних особистостей. Лінгвокультурологічні виміри мовної особистості. Класифікація мовних особистостей у комунікативній лінгвістиці.

Тема 3. Типологія і структура мовних особистостей у лінгвоперсонології. Класифікація мовних особистостей. Структура мовної особистості.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Вербально-семантичний рівень у структурі мовної особистості. Вставні компоненти як дискурсиви. Вставлені конструкції як маркери вербально-семантичного рівня. Синтаксичні параметри лінгвоіндивідуалізації МО.

Тема 5. Лінгвокогнітивний рівень мовної особистості. Дискурсивна метафора. Епітетні структури. Фразеологічні одиниці як маркери рівня.

Тема 6. Прагматичний рівень мовної особистості. Операційні поняття і таксономія комунікативних стратегій. Дослідницькі стратегії та їхні тактики. Оцінювальні стратегії та їхні тактики. Ціннісні стратегії та їхні тактики.

Тема 7. Поняття елітарної мовної особистості. Визначальні чинники сформованості мовної особистості. Критерії виокремлення елітарної МО.

3. Рекомендована література

Основна

Бацевич Ф., Чернуха В. Комунікативна особистість у сімейному спілкуванні : монографія. Львів, 2018.

Бацевич Ф., Чернуха В. Мовна особистість у сімейному спілкуванні: лексико-семантичні виміри : монографія. Львів, 2014 б.

Ейгер Г. В., Рапопорт И. А. Язык и личность. Харьков, 1991.

Загітко А. Теорія лінгвоперсонології : монографія. Вінниця, 2017

Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики в русской речи. Изд. пятое. Москва, 2008.

Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс : монографія. Волгоград, 2002.

Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва, 2010.

Космеда Т. А. Комунікативна компетенція Івана Франка: міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри : монографія. Львів, 2006.

Лингвоперсонология: типы языковых личностей и личностно-ориентированное обучение / под ред. Н. Д. Голева, Н. В. Сайковой, Э. П. Хомич : монографія. Барнаул; Кемерово, 2006.

Потебня А. А. Мысль и язык. Київ, 1993.

- Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса, 2019.
- Санченко Є. М. Елітарна мовна особистість: від діалектних витоків до літературної мови : дис. ... канд. філол. наук. Луганськ, 2009.
- Сахарова О. В. Вступ до лінгвістичної генології : навч. посіб. до вивчення спецкурсу. Київ, 2012.
- Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : монографічне видання. Черкаси, 2012.
- Селігей П. О. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. Київ», 2012.
- Селігей П. Світло і тіні наукового стилю : монографія. Київ, 2016.
- Синица И. А. Языковая личность автора в научно-гуманитарном тексте XIX века (коммуникативный, культурологический, образно-стилистический аспекты : дисс. ... д-ра філол. наук. Киев, 2007 б.
- Славова Л. Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна : монографія. Житомир, 2012.
- Степаненко М., Дейна Л. Суб'єктивна та об'єктивна оцінка в українському щоденниковому дискурсі : монографія. Полтава, 2018.
- Стернин И. А. Типы речевых культур : учеб. пособ. Воронеж, 2013.
- Фаріон І. Мовний портрет Івана Пулюя (за листами мислителя) : монографія. Львів, 2017. .
- Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці, 2014.

Додаткова

- Данилюк І. Теоретичні засади і методи лінгвоперсонології. *Лінгвістичні студії / Linguistic Studies*. Вінниця, 2016. Вип. 31.
- Загнітко А. П. Психолінгвістична модель лінгвоперсонології: категорійно-рівневий вимір. *Досягнення та перспективи дослідження феномену здоров'я у сучасній психології* : матеріали Всеукраїнської наук.-прак. конф. Вінниця, 2016.
- Загнітко А. Сучасна лінгвоперсонологія: рівні, одиниці і категорії. *Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2015-1016 рр.* Вінниця, 2017. URL: <http://jrvs.donnu.edu.ua/article/view/3654/3687> (дата звернення: 29.08.2018).
- Карасик В. И. Дискурсивная персонология. *Язык, коммуникация и социальная среда*. Воронеж, 2007. Вып. 7.
- Ковалевська Т. Ю. Нейролінгвістична ідентифікація метапрограмних стратегій особистості. *Записки з українського мовознавства*. Одеса, 2016. № 23.
- Курьянович А. В. Элитарная речевая культура в зеркале отечественной эпистолярной традиции. *Вестник ТГПУ*. 2011. Вып. 3 (105).
- Романченко А. П. Елітарна мовна особистість в епістолярному та щоденниковому дискурсах: аспекти дослідження. *Проблеми загального і слов'янського мовознавства*. Дніпро, 2018. № 1.
- Романченко А. Елітарна мовна особистість у науковому дискурсі: проблематика та етапи дослідження. *Південний архів (філологічні науки)*. Херсон, 2018. № 73.
- Романченко А. П. Інтертекстуальність як реалізація діалогічності лінгвістичного дискурсу. *Web of Scholar*. Warsaw : RS Global Sp. z O.O., 2018. № 11 (29).
- Романченко А. П. Лінгвокогнітивний складник мовної особистості синоптика. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ, 2020. Т. 31 (70). № 2.
- Романченко А. П. Порівняння об'єктів як реалізація аргументативної стратегії вченого. *Modern philological research: a combination of innovative and traditional approaches* : Conference Proceedings. Tbilisi : Baltija Publishing, 2018.

Романченко А. П. Стратегія самопрезентації та її тактики (на матеріалі лінгвістичного дискурсу). *Записки з українського мовознавства*. Одеса, 2018. Вип. 25.

Романченко А. П. Теоретичні засади лінгвоелітології як напряму лінгвоперсонології. *Сучасний вимір філологічних наук* : збірник тез. Львів, 2020.

Романченко А. П. Фразеосфера елітарної мовної особистості Петра Сороки: етнокультурне та особистісне. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2020.

Електронні інформаційні ресурси

www.library.edu-ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.

Сухомлинського

<http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського

<http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України

<http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова

<http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”

6. info@lib.ua-ru.net – наукова електронна бібліотека “Веда”

Journals.uran.i.u – “Наукова періодика України”

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Методи діагностики успішності навчання: Оцінювання усних відповідей, індивідуально-дослідне завдання, усна відповідь під час складання заліку, контрольне опитування, доповідь.

